

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. In 2023 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips voor groep 5 van het basisonderwijs tot en met het tweede jaar van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR GROEP 5 EN 6 VAN HET BASISONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de anaconda* van Bibi Dumon Tak & Annemarie van Haeringen (Uitgeverij Querido), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 9 jaar.

Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de anaconda

De dieren in dit boek houden een spreekbeurt over een ander dier (of over zichzelf zoals sneeuwpanter en gilamonster). Merel vertelt over de halsbandparkiet, wandelend blad over de zeeanemoon en brulaap over de eenhoorn. Vos en kerkuil houden ook een spreekbeurt, maar geven vooral overal commentaar op. De besproken dieren zijn in grote afbeeldingen geportretteerd, afgewisseld met kleine grappige tekeningen van de dieren die de spreekbeurt houden. Het boek sluit af met een register dat worm en vroedmeesterpad gemaakt hebben.

Uit het juryrapport

'In dit humoristische boek klinkt een kakofonie van veelkleurige dieren die ons betoveren met spreekbeurten over het prachtige en gruwelijke dierenrijk. Auteur en illustrator zijn een ideaal huwelijk aangegaan in dit stilistisch voorbeeldige boek waarin alles klopt.'

Spreekbeurttips van de dieren

- houd je spreekbeurt niet langer dan vijf minuten
- maak een logische opbouw
- vertel waarom je dit onderwerp koos
- benoem verschillen en overeenkomsten
- laat verschillende perspectieven zien
- zijn het feiten of is het verzonnen?
- hou rekening met je publiek
- oefen je spreekbeurt van tevoren
- geef ruimte voor het stellen van vragen
- onderbreek niet tijdens een spreekbeurt
- geef elkaar tips en tops
- maak er na je spreekbeurt een werkstuk over

TIPS VOOR EEN SPREEKBEURT

TEKSTBEGRIIP (IN DUO'S)

BEGRIJPEN

Voorlezen

Laat het boek zien en lees het eerste verhaal voor waarin een gewone poetsvis een spreekbeurt houdt over de haai.

Gesprek

Ga hierna in gesprek met de klas. Wat voor soort verhaal is dit? Wie komen er allemaal aan het woord? Wie vertelt het verhaal? Wat komen we te weten over de dieren in het verhaal? Verken op deze manier de tekst en ga al pratend op zoek naar elementen die je bent tegengekomen over het houden van een spreekbeurt:

- leg uit waarom je voor dit onderwerp hebt gekozen
- vertel de relatie tussen jou en het onderwerp
- geef ruimte voor het stellen van vragen

Noteer deze tips op het bord.

Zelf lezen

Laat de leerlingen in duo's een ander verhaal kiezen en lezen. Laat ze in hun verhaal op zoek gaan naar nog meer tips voor het houden van een spreekbeurt.

Bundelen

Laat elk duo de tips noemen die ze hebben gevonden in hun verhaal. Noteer deze tips ook op het bord (zie ook vorige pagina).

Maak daarna samen een ordening:

- tips over de opbouw
- tips over de inhoud
- tips over de toehoorders
- tips over je eigen houding

Nieuw

Welke tip missen ze nog in het overzicht?

Laat leerlingen de lijst aanvullen met eigen tips voor het houden van een spreekbeurt.

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Sleutelmoment

In *De doorgaande leeslijn* wordt groep 6 aangeduid als een belangrijk sleutelmoment in de leesontwikkeling van kinderen. Ze ontwikkelen dan een voorkeur voor andere media. Het stimuleren van leesmotivatie is daarom extra belangrijk rondom deze leeftijd. Dit kun je o.a. bewerkstelligen door leerlingen enige keuzevrijheid te bieden bij het lezen en betrokkenheid te tonen bij wat ze lezen. Met betekenisvolle verwerkingen kunnen leerlingen succeservaringen opdoen en vooruitgang boeken. Door 'autonomie', 'competentie' en 'verbondenheid' te koppelen aan je leesonderwijs, zorg je voor een goed klimaat voor de ontwikkeling van intrinsieke leesmotivatie.

Verhalende non-fictie

Informatieve boeken waarin de informatie verhalend wordt weergegeven zijn goed om te gebruiken voor het vergroten van het lees- en verhaalbegrip van leerlingen. 'Ze zijn geschikt om in door te lezen en de lezer wordt meegenomen in de tekst' (Van Koeven, 2020). Dit worden ook wel 'rijke teksten' genoemd; teksten waarin o.a. sprake is van een elementaire verhaalstructuur, een correcte alineaopbouw, causale verbanden tussen tekstgedeelten en illustraties die niet afleiden, maar het begrip ondersteunen.

HERGEBRUIK

NON-FICTIE GEDICHT (IN DUO'S)

BELEVEN

Kernwoorden

Laat leerlingen in dezelfde duo's het verhaal nog eens lezen. Wat zijn ze allemaal te weten gekomen over het dier waar de spreekbeurt over gaat en over het dier dat de spreekbeurt houdt? Laat ze belangrijke woorden opschrijven. Met deze kernwoorden laat je ze vervolgens aan de slag gaan om een non-fictie gedicht te schrijven.

Creatief schrijven

Kies uit de volgende varianten.

Variant 1: elf*

Laat ze met de woorden een elf maken. Een elf kent 5 regels met respectievelijk 1, 2, 3, 4 woorden en eindigend met 1 woord.

*Vaak wordt hiervoor de term 'elfje' gebruikt. Mariet Lems (2013) geeft in haar methodiek aan waarom dit ten onrechte is. Het gaat immers om een stoere dichtvorm met 11 woorden en niet om een sprookjesverschijning.

Variant 2: vrije dichtvorm

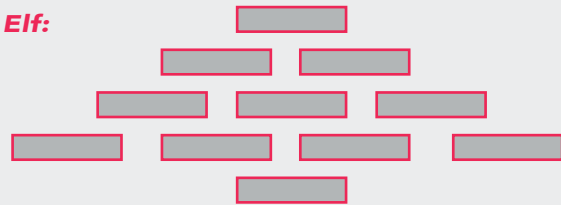
Laat ze met de kernwoorden die ze hebben gevonden een eigen vorm bedenken voor een gedicht.

TIP: Ter inspiratie kun je de dichtbundel *Laat een boodschap achter in het zand* (2018) van dezelfde makers gebruiken.

Voordragen

Vraag welk duo hun gedicht wil voordragen.

Elf:

OVER DE ANDER

SPREEKBEURT (IN DUO'S)

TOEPASSEN

Voorbereiding

Laat leerlingen in (dezelfde) duo's een spreekbeurt over de ander voorbereiden. Ze kunnen kiezen uit de volgende invalshoeken:

- vanuit bewondering: wat vind je goed aan de ander? (zoals merel doet)
- vanuit verschillen: waarin zijn jullie anders? (zoals vroedmeesterpad doet)
- vanuit overeenkomsten: waarin lijken jullie op elkaar? (zoals zebra doet)
- vanuit slechts één standpunt: eenzijdige belichting (zoals vos doet)
- vanuit fantasie: met allerlei verzonden dingen (zoals brulaap doet)

Spreekbeurten

Laat de duo's hun spreekbeurt in maximaal vijf minuten houden. Kunnen de anderen raden voor welke invalshoek ze hebben gekozen?

Als je minder tijd hebt, kun je voor de volgende varianten kiezen:

Variant 1: in groepjes

Koppel twee duo's aan elkaar en laat ze aan elkaar presenteren en met elkaar bespreken voor welke invalshoek is gekozen.

Variant 2: in de Boekenkring

Als je geregeld een Boekenkring houdt, kun je daarin elke keer een duo hun presentatie laten houden.

ACHTERGROND

Meer lessuggesties

Op de website van Uitgeverij Querido staan nog meer lessuggesties over het boek *Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de anaconda*. Scan de QR-code:

Meer verhalende non-fictie

- *Bijzondere beesten & doodgewone dieren* (2022) van Bibi Dumon Tak & Fleur van der Weel, Uitgeverij Querido.
- *Winterdieren* (2012) van Bibi Dumon Tak & Martijn van der Linden, Uitgeverij Querido.

Non-fictie poëzie

- *Laat een boodschap achter in het zand* (2018) van Bibi Dumon Tak & Annemarie van Haeringen, Uitgeverij Querido.

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor meer lessuggesties bij genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

Bronnen

- Koeven, Erna van & Smits, Anneke (2020). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Amsterdam: Boom.
- Lems, Mariet (2013). *Weten waar de woorden zijn. Een methodiek creatief schrijven*. Hillegom: SAAM uitgeverij.
- Montfoort, Agnes van & Wassing, Alix (2020). *De doorgaande leeslijn. De leesontwikkeling van 0-20 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- In de serie *Kwestie van lezen* van Stichting Lezen:
 - *Lezen en creatief schrijven combineren op de basisschool* (nr. 13)
 - *Leesmotivatie in het onderwijs* (nr. 17)
 - *Effectief onderwijs in begrijpend lezen* (nr. 19)